DOMAČE BRANJE

GUSTAVE FLAUBERT

GOSPA BOVARY

1. ŽIVLJENJE IN DELO PISATELJA

Gustave Flaubert se je rodil leta 1821 v Rouenu v Franciji,v francoski pokrajini v Normandiji. Njegovi straši so bili precej premožni, zato so mu zlahka omogočili šolanje, pozneje, ko zaradi zdravstvenih težav ni mogel nadaljevati študija, pa je lahko živel na njihovem posestvu v Croissetu in se posvečal izključno pisanju. Veliko je tudi potoval po Evropi, severni Afriki in Bližnjem vzhodu, dopisoval pa si je ali prijateljeval z mnogimi pomembnimi literarnimi ustvarjalci svoje dobe: ruskim pisateljem Ivanom Turgenjevom, francosko pisateljico George Sand, za svoje vzornika ga je imel francoski novelist Guy de Maupassant. V zadnjih letih svojega življenja je zašel v hude finančne težave, a so mu prijatelji poskrbeli državno pokojnino. Umrl je za srčno kapjo na svojem posestvu v Croissestu leta 1880. Njegova najznamenitejša dela so roman *Gospa Bovary*(1856), zgodovinski roman iz dobe Kartagine *Salambo*(1862), roman *Vzgoja srca*(1869), *Skušnjava svetega Antona*(1874), zbirka novel *Tri zgodbe*(1877) in nedokončano delo *Bouvard* in *Pecuchet*.
Ko je začel septembra leta 1851 lotil pisanja romana *Gospa Bovary* , je bil še popolnoma neuveljavljen pisatelj. Njegovo pisanje romana je trajalo pet let, vsem zgodnjim delom je pa skupno njegovo zanimanje za izjemno in nenavadno romantično naravo. V pismih zelo podrobno popisuje vse probleme z besednim oblikovanjem in slogom, pa tudi svoj obup med banalnostjo snovi in oseb, ki si jih je izbral. Ohranjeni so pisateljevi osnutki posameznih poglavij, sinopisi, popravki in celo slike nekaterih prizorišč. Znano je, da se je pri prijatelju zdravniku pozanimal o simptomih zastrupitve z arzenikom, pri odvetniku pa o finančnih transakcijah, ker pri opisovanju Eminih težav v tretjem delu ni želel zgrešiti napake. Tak ustvarjalni postopek je značilen za realiste. Ko je po petih letih mukotrpnega dela roman vendarle izšel v šestih nadaljevanjih v reviji Revue de Paris, je Flauberta čakalo novo presenečenje. Takratni javni tožilec je roman obtožil, da je pohujšljiv in da žali javno in versko moralo. Sledil je odmeven sodni proces, na katerem pa je bil Flaubert oproščen. Tako je lahko leta 1857 roman izšel knjižno in Flaubert je to izdajo iz hvaležnosti posvetil svojemu odvetniku.
Roman Gospa Bovary je napisan v objektivnem realizmu, saj je Flaubert bil objektiven realist. To pomeni da je pisal nepristransko, neprizadeto, da je vse čas kot avtor stopal v ozadje in da se je bolj kazal kot znanstvenik in mislec, kot pa umetnik. Resnica je postala pomembnejša od lepote.

2. NOTRANJA ZGRADBA ROMANA

Roman Gospa Bovary je sestavljen iz treh po dolžini neenakih delov(prvi del približno 60 strani, drugi del okoli 150, tretji del pa okrog 110 strani), razdeljen na oštevilčena poglavja. Razdelitev na tri dele ustreza trem poglavitnim dogajalnim prostorom v romanu. V prvem delu je to majhno normandijsko mestece Tostes, v drugem zelo podobno mestece na drugem koncu Normandije Yonville-l' Abbaye, v tretjem glavnina Eminih srečanj z Leonom pa poteka v največjem normandijskem mestu Rouenu.
Hkrati razdelitev na tri dele ustreza tudi trem moškim v življenju glavne junakinje, ki predstavljajo tudi tri stopnje Eminega propada.

3. OZNAKA KNJIŽEVNIH OSEB V ROMAN

Emma Bovary
Glavna junakinja romana, po kateri je naslovljena knjiga. Podeželanka, vzgojena v strogi samostanski šoli, zelo mlada poročena s Charlesom Bovaryjem. Ustvari si iluzije o romantični ljubezni, hrepeni po prefinjenosti, čutnosti in strasti, zapade v neznosno dolgočasje in depresijo, ko njeno življenje ni podobno sentimentalnim romanom, ki jih obožuje. Ima hčerko Berto, vendar je brez materinskega čuta. Emina želja po strasti in užitku jo žene v ljubezenske zveze z Rodolphom in Leonom. Pri tem zaide v neznanske dolgove, zapravi moževo posest in napravi samomor, ko spozna, da dolgov ne bo mogla povrniti.

Charles Bovary
Podeželski zdravnik, prijazen, vendar preprost, dolgočasen in nepomemben. Kot zdravnik je slab, sicer spodobno zdravi nezahtevne bolnike, a si sposoben zahtevnejših operacij. Charles je slepo zaljubljen v svojo ženo, ki v njegovih očeh nima napak. Močno nanj vpliva njegova mati, a po poroki tega vpliva nima več. Čeprav globoko ljubi Emmo, je ne razume. Očaran je nad njenim videzom in oblačili, njene osebnosti pa ne prepozna. Ko se ženi začnejo nabirati dolgovi, ji da pooblastila za vso svojo posest, kar povzroči njegov finančni zlom. Za njeno nezvestobo izve šele po njenem samomoru in Charles umre strtega srca.

Gospod Homais
Lekarnar iz Yonvilla; domišljavi, samovšečni,ki Charlesu pomaga, da si pridobi ugled v mestu. Homais je površen in nepriljubljen. Všeč mu je zvok lastnega glasu in njegovi dolgovezni komentarji so polni klišejev. Njegova domišljavost je lahko zelo škodljiva, kot npr. ko spodbuja Charles, da operira Hipolita. Homias ni varen in velikokrat skuša dokazovati mestnemu župniku, da sta vera in molitev nepotrebni,

Leon Dupuis
Emmin prijatelj iz Yonvilla in njen poznejši ljubimec. Ko je še pisar, si z Emmo delita njene romantične izmišljije in ljubezen do sentimentalnih romanov. Vanjo se zaljubi, vendar odide v Pariz študirat pravo, deloma tudi zato, ker meni, da je njuna ljubezen nemogoča. Ko se pozneje spet srečata v Rouenu, je zaradi življenja v mestu že postal samozavestnejši. Zdaj že verjame da bo lahko Emmo osvojil, Flaubert nam ga pa predstavi kot nerodneža, polnega samega sebe. Kmalu po njeni smrti se poroči.

Rodolphe Boulanger
Emmin prvi ljubimec, bogat posestnik, ki živi blizu Yonvilla. Rodolphe je premeten, samoljuben in manipulatorski. Romantično strast uporabi kot tehniko, ki mu omogoča pot do čutnih užitkov. Imel je že nešteto ljubic in verjame, da ni Emma nič bolj odkritosrčna kot katera koli druga izmed njih. Zapeljuje jo strateško, z njo se zaplete v ljubezensko zvezo, ko pa se naveliča njenih romantičnih fantazij in čustvenih zahtev, jo zapusti.

Trgovec Lheureux
Je Hoaisev dvojnik pri družbenem vzponu. Naraščanje njegove vloge v romanu povzroči, da dolgovi postanejo pomembnejši od iskanja sreče. Tudi on se pojavlja v romanu predvsem v tistih trenutkih, ko Emma naredi korak bližje končnemu propadu: prvič se s svojo trgovsko ponudbo pojavi dan potem, ko se Emma zave ljubezni do Leona.

Oče Rouault
Emmin oče, preprost, v bistvu prijazen kmet, čigar slabost je pitje. Zvesto je vdan Emmi in spominu na prvo ženo, ki jo je globoko ljubil.

Starejša gospa Bovary
Zagrenjena, nazadnjaška ženska, ki je svojega sina Charlesa močno razvadila in nasprotuje njegovi poroki z Emmo. Sposobna je spregledati Emmine laži in skuša zajeziti njeno pretirano zapravljanje, a le redko uspešno.

4. PRIPOVEDOVALEC, SLOG IN IDEJA LITERARNEGA DELA

SLOG in PRIPOVEDOVALEC
- Brezosebnost pripovedovanja,roman se odvija sam po sebi in sledi svoji notranji vlogi dogodkov

- Motivi in osebe govorijo sami zase, razen v prvem delu ko govori prvoosebni »mi« pripoveduje o začetku šolanja Charlesa, tu gre pravzaprav za slogovni trik
- V preostalem romanu vse do Emine smrti personalni pripovedovalec

- Eden klasičnih postopkov realizma je dialog. Flaubert je pozornost posvečal glagolom rekanja in prehodom od govorjenja ene osebe k drugi. Z glagoli rekanja je upočasnil tempo dialoga, za pospešitev pa je glagole rekanja opuščal.
- Najpogostejša slogovna prvina pa je kontrastiranje
- Flaubert je uporabil tudi notranji monolog, v katerem oseba v tihem pogovoru sama s seboj izraža sanje, želje vse kar ne more izreči na glas. Največkrat monolog uporablja Emma, vendar pa to opazimo tudi pri Charlesu, Leonu in Rodolphu

IDEJE:
Idejno sporočilo romana bi lahko strnili v tri temeljne ideje in sicer: bovarizem, pesimizem in satiričnost. **Bovarizem** pomeni človekovo zmožnost stalne iluzije, da si predstavlja stvari in sebe drugačne, kot so, torej tudi odklanjanje dejanskosti. Bovarizem je torej posnet po Emmi Bovary, je pa tudi oblika upora proti klavrnosti vsakdanjosti.

5. DOGAJALNI KRAJI ROMANA

V prvem delu se Emma in Charles Bovary poročita in živita v mestu Tostes, kjer se zakonca ne preveč dobro razumeta. Emma postane vse bolj zdolgočasena in depresivna. Ko se rodi njuni otrok se Charles odloči, da se preselita v drugi kraj.
V drugem delu se zakonca preselita v Yonville, ampak Emma je še vedno vse bolj nezadovoljna in tudi rojstvo otroka tega ne spremeni, saj je do svojega otroka brezbrižna. Tam se zaplete v ljubezenske romance z drugimi moškim. Dogodkom v drugem delu je posvečeno največ pozornosti, saj je tudi drugi del najdaljši.
V tretjem delu se Eminemu moralnemu propadu pridruži še njen finančni zlom. Dogodki potekajo v mestu Rouenu.

6. CHARLESOVO ŽIVLJENJE

Pripoved se začne v vaški šoli, kamor je ravnokar prišel nov učenec. To je Charles Bovary, sin nekdanjega vojaškega kirurga, ki živi na bližnji kmetiji. Oče ga zelo razvaja in Charles ostaja nepomemben, brez domišljije in len. Starši ga pošljejo študirat medicino, vendar ne hodi na predavanja in raje igra domine. Zaradi lenobe ne neredi zaključnega izpita, kar izve njegov oče šele čez pet let. Končno je v drugem poskusu izpit naredil in postal je zdravnik. Njegova mati mu je našla prvo delavno mesto v kraju Tostes. Poiskala mu je tudi ženo Heloise Dubuc, premožno vdovo, deset let starejšo od Charlesa. Od nje je mladi zdravnik dobil malo ljubezni, pa tudi veliko godrnjanja in zmerjanja.
Neke noči nato Charlesa pokličejo naj gre naravnat zlom na oddaljeno kmetijo. Občuduje kmetovo hčer, mlado žensko z imenom Emma, ki je bila vzgojena v samostanu in je nesrečna na kmetiji. Ta mu je tako všeč, da prihaja obiskovat njenega očeta. Heloise začne sumiti o njegovih obiskih in povabi na obisk Emmo. Zaradi Eminega videza postane tako ljubosumna, da ji mora Charles obljubiti, da ne bo več hodil k njej. Nato kmalu Charlesova žena Heloise umre, pretresena in ponižana, ko se spre s starši Charlesa.
Nato se Charles spoprijatelji z Eminim očetom Rouaultom in pri tem opazuje Emmo pri delu in posluša njeno pripoved o dolgočasju, ki ga preživlja na deželi. Čeprav se poglablja v njene besede se kmalu zaljubi vanjo. Njen oče nato privoli v poroko svoje hčere s pohlevnim, a lepo vzgojenim zdravnikom

7. OZNAKA EMME,kot jo vidijo zaljubljeni Charles, Léon, Rodolphe

Charles:
Charles je slepo zaljubljen v svojo ženo, ki v njegovih očeh nima napak. Čeprav jo globoko ljubi je ne razume,očaran je nad njenim videzom in oblačili, njene osebnosti pa ne dojame.

Léon:
Leonova ljubezen do Eme je predvsem platonska. Prav tako kot Ema tudi Leon v tej ljubezni išče nek ideal. Ta ljubezen se konča z Leonovim odhodom.

Rodolphe:
Imel je že nešteto ljubic in verjame, da Emma ni nič bolj odkritosrčna kot katerakoli druga izmed njih. Zapeljuje jo strateško in se z njo zaplete v ljubezensko zvezo nato pa jo zapusti, zaradi njenih romantičnih fantazij.

8. PRIMERJENJE VEČ MEST(odlomkov) V ROMANU

Prvi del
V prvem delu romana Emma ne glede na kmečko okolje, kjer živi, se pri njej pojavlja močno romantično doživljanje sveta, ki pa se izraža v izrabljanju in že kar karikiranih romantičnih kišejih in stereotipih. Emma ne najde nobenega zadoščenja in vznemirjenja kar je nasproti željam Charlesa. Sledijo še razočaranja, ki jih Emma postopoma doživlja v pustem in enoličnem Tostesu, nato ugotovi da je njena poroka bila polom.

Drugi del
Leon v drugem delu misli veliko o Emmi. Charles se počasi uveljavlja kot zdravnik, njegove misli pa so osredotočene na prihod otroka. Rodi se jima deklica, česar si Emma ni želela. Ker se poluti oslabljeno prosi Leona naj jo spremlja. Po vasi se šušlja, da se med njima nekaj plete. Nato gresta Emma in Leon na sprehod ob rekli in v njiju se prebudijo strastna romantična čustva.
Emma je zelo srečna, ker ima ob sebi človeka ki ga ljubi ampak vseeno se obnaša do svojega moža še vedno skrbno. Ko pa Leon odide se vse poruši, ko se poslavljata sta oba tiha in nerodna, vendar pretresena. Nato Emma pade v depresijo, živčna je in zopet nesrečna.
V tem razpoloženju pa sreča posestnika Rodolpha. Rodolphe opazuje njeno lepoto in se odloči da jo bo zapeljal, nato ji razodene njegovo ljubezen do nje. Emma tokrat zanemarja svoje domače dolžnosti, zanima jo samo njen ljubimec.

9. PRIMERJAVA LEONA IN RODOLPHA

Drugi del
Leon: v četrtem poglavju izvemo več o Leonovih čustvih do Emme. Odkrijemo, da ga je sram, ker si zaradi svoje strahopetnosti ne upa Emmi razodeti svoje ljubezni in, da je strgal že nešteto ljubezenskih pisem in je razočaran, ker je Emma poročena. Nato on odide v Pariz.

Rodolphe: bil je izkušen zapeljivec in lomilec ženskih src. Že na začetku je vedel, da bo Emmo zlahka omrežil. Veliko jo je spremljal ona mu je nasedla. Bila je slepo zaljubljena v njega, da ni vedela sploh kaj počne. Emma je našla v njem vse, kar je sanjala v mladosti. Vendar je potem tudi njuna zveza propadla, saj je Rodoplhe pobegnil brez nje, ker se jo je naveličal in se je bal svojega ugleda.Tretji del

Leon: ko je bil v parizu se je zelo spremenil. Njegova visokoleteča romantična čustva je omamila pariška prefinjenost. Zanima ga predvsem zunanji videz ljubezni kot ljubezen sama, obnaša se tudi kot nepotrpežljiv šolar.

10. EMMINA NAJSREČNEJŠA PODOBA V ROMANU

Mislim, da je Emma najsrečnejša v prvem delu romana in sicer na plesu. Flaubert nam prikaže zunanjo resničnost - Emmin videz na plesu in Emmino doživljanje plesa. Tako je srečna, da se ne zaveda, da se na zabavi nihče ne zmeni zanjo in ples dobi v njeni domišljiji izjemen romantični pridih. Raje se izgublja v spominih na ples še tedne potem, ko so nanj že vsi pozabili. Ta del – ples- pripoveduje kar njen mož Charles.

11. DUŠEVNA STANJA PRI EMMI MED STOPNJEVANJEM ZNAKOV ZASTRUPITVE

V osmem poglavju Emma naprej čuti in si predstavlja, da bo kar zaspala in umrla. Potem čuden okus po črnilu napolni njena usta, postane ji strašno slabo, sledijo strašanske bolečine v želodcu. Ž Je zelo pomirjena, pade v depresijo in zdolgočasena, ne ve več kaj bi lahko storila saj nima več moči, ker ve da je Charles zvedel vso resnico. Zaveda pa se tudi da bo umrla mirno in romantično. Veliko se kesa in hkrati poslavlja od moža.

12. CHARLES IN NJEGOV OČE OB EMMINEM GROBU

Charlesa Emmina smrt čisto uniči, zelo je žalosten saj je Emmo ljubil od prvega začetka, ko jo je zagledala. Poskrbi da je pogreb urejen in da je njegova žena pokopana v poročni obleki. Ko Emmo oblečejo za pogreb, pricurlja črna tekočina iz njenih ust, nato pogleda njen obraz in zakriči od groze. Nato prosi Homaisa, naj ji odstriže koder las. Rouault izve, da je njegova hčerka bolna, ko pa pride v Yonville, je že mrtva. Na pogreb pa gre tudi Lheureux in Hipolit, Justina ni na pogreb. Emmin oče grob obišče sredi noči, da lahko sam v samoti žaluje za njegovo preljubo hčerko Emmo. Od vseh je oče Rouault najbolj pretresen in izkazuje nemo žalost ob njeni smrti.

13. POLOM BOVARYJEVE DRUŽINE IN VZPON HOMAISOVE HIŠE

Charles nato zabrede še v globlje dolgove. Tako proda vse, a nedotaknjena ostane Emmina soba. Če je bila Emma prej obsedena z njenimi ljubimci, je Charles sedaj obseden z njo še trikrat bolj. Lekarnar in vsi prijatelji ga zapuščajo, saj Charles nima ničesar več.
Homais si želi postati častni meščan, želi biti pomemben, zato Charles kmalu ni več dovolj pomemben zanj. Ko se sprehaja s hčerko, nenadoma umre. Bertho pošljejo k gospe Bovary, ki umre čez pol leta. Nato jo pošljejo k očetu Roualtu. Gospodična Bovary je revna in hodi v predilnico delat, da zasluži za kruh. Od premoženja Bovaryevih je ostalo le okoli dvajset frankov, ostalo so prodali in zamenjali za menice. Homaisov družbeni vpliv se krepi, zelo piše v časopise in onemogoči vse zdravnike po Charlesu in si pridobi križec časti. Bovaryjeva družina propade s Charlesovo smrtjo.

14. Zakaj po Charlesovi smrti sledi pripoved o nadaljnjem življenju v Yonvillu?

Flaubert je napisal po pripovedi še nadaljnje življenje o Charlese, da bi nam bralcem lahko predstavil kako je lahko življenje realno oz. nerealno. Hotel pa je tudi pokazati kako tisti ljudje, ki so stvarni živijo lepše življenje in so z njim zadovoljeni, ne zanimajo se za druge stvari in živijo

lepo in srečno življenje. Tisti pa, ki živijo nestvarno oz. sanjarijo pa imajo grdo življenje in samo trpijo, počeno napake in stvari, ki druge prizadenejo, tako je počela tudi Emma Bovary.

POVZETEK ZGODBE

Roman se začne, ko je **Charles Bovary** še fantek, ki se ne zmore prilagoditi svoji novi šoli in ga sošolci zasmehujejo. Že kot otrok, pa tudi pozneje kot mladenič, je Charles **povprečen in dolgočasen**. Ko opravlja zadnji izpit na medicini, ga naredi v prvem poskusu in mu komaj uspe postati **drugorazredni podeželski zdravnik**. Njegova mati ga **poroči z vdovo**, ki kmalu zatem umre in zapusti Charlesu veliko manj denarja, kot je pričakoval.

Charles se kmalu **zaljubi v Emmo**, hčerko svojega pacienta in se odločita za **poroko**. Po skrbno pripravljenem poročnem obredu se nastanita v hiši **v Tostesu**, kjer Charles deluje. Zakon ne izpolni Emminih romantičnih pričakovanj: odkar je kot mlada deklica živela v samostanu, je **sanjala o ljubezni in zakonu**, ki bosta rešila vse njene probleme. Ko je povabljena na razkošen ples k bogatemu plemiču, začne sanjariti o bolj prefinjenem življenju. Ko primerja svoja sanjarjenja z enolično vsakdanjostjo vaškega življenja, **postaja vse bolj zdolgočasena in depresivna** in nazadnje zaradi silne ravnodušnosti **zboli**. Po zanositvi se Charles odloči, da se bosta **preselila v drug kraj** v upanju, da bo to pripomoglo k njenemu zdravju.

V novem kraju, **Yonvillu**, zakoncema predstavijo **mestnega lekarnarja Homaisa**, izumetničenega domišljavca, ki uživa v svojem govorjenju. Emma se spozna tudi z **Leonom**, **pravniškim pisarjem**, ki ga tako kot njo dolgočasi podeželsko življenje, iz katerega se umika v romantične romane.
Ko **Emma rodi hčerko Berto**, jo razočara materinstvo - želela si je sina - in je še naprej potrta. Med Emmo in Leonom zaživijo romantična čustva. Toda, ko Emma spozna, da jo Leon ljubi, se počuti krivo in se zažene v vlogo ubogljive žene. **Leon** se naveliča čakanja in misleč, da ne bo Emma nikoli njegova, **odide v Pariz** študirat pravo. Odhod Emmo močno potre.

Kmalu na podeželskem sejmu **bogati sosed Rodolphe** opazi Emmino lepoto in ji izpove ljubezen. Zapelje jo in med njima se razvije **strastna ljubezenska zveza**. Emma je pogosto neprevidna in tako vse mesto izve, kaj se dogaja. Samo Charles ničesar ne sluti. Občudovanje svoje žene in njegova neumnost sta ga oslepila. V tem času se Charlesu močno zamaje njegov profesionalni ugled – s Homaisom skušata nekemu Hipolitu z eksperimentalno kirurško tehniko popraviti kepasto nogo. Poskus se žalostno konča in poklicati je treba drugega zdravnika, da pacientu amputira nogo. **Emmi se moževa nesposobnost močno upira** in se še bolj strastno zaplete z Rodolphom. Izposoja si denar, da mu kupuje darila, nazadnje pa mu predlaga, naj skupaj pobegneta in vzameta s seboj Berto. Svetovljanski **Rodolphe** se kmalu naveliča Emmine zahtevne naklonjenosti, noče pobegniti z njo in jo zapustiti. Emma od potrtosti tako močno zboli, da skoraj umre.

Ko si opomore, je Charles že v denarnih težavah, ki so jih povzročili Emmini dolgovi in stroški za njeno okrevanje. Kljub vsemu se odloči, da jo bo peljal v opero v **Rouen**. Tam srečata Leona, kar obudi stara čustva med njim in Emmo - takrat začneta ljubezensko zvezo. **Emma hodi na skrivaj v Rouen k Leonu**, zato si mora naprej **sposojati denar** od izposojevalca Lhereuxa. Obresti, ki jih plačuje, do oderuške. Postaja vedno bolj lahkomiselna in večkrat manjka malo, da je znanci ne zalotijo z ljubimcem.

Sčasoma se **naveliča Leona**. Ne ve, kako bi ga zapustila, zato postaja vedno bolj zahtevnejša. Medtem njeni dolgovi naraščajo. Na koncu **zahteva Lhereux zaplembo Emminega premoženja**. Emma se močno prestraši, da bo to izvedel Charles, zato dela vse, da bo dobila denar. Za pomoč prosi Leona in vse mestne poslovneže. Celo Rodolphu predlaga, da se bo vrnila k njemu, če ji za to

da denar. Ko Rodolphe to odkloni, vsa obupana **vzame arzenik(strup) in se ubije**. Umre v strašnih mukah.

Charles še nekaj časa idealizira spomin na svojo ženo. Sčasoma **odkrije njena pisma**, namenjena Rodolphu in Leonu, in mora se soočiti z resnico. **Umre sam** na svojem vrtu, **Berto** pa **pošlje v bombažno predilnico**, kjer si bo morala sama služiti kruh.

VIRI:

- Gustave Flaubert: Gospa Bovary (Zbirka klasje)
- Margaret Miller, Brian Phillips: Gospa Bovary (za maturo in domače branje)
- Ana Jesenovec, Jaka Lanardič: Književnost na maturi 2008
- …brskanje po spletu…
- moja mnenja, razmišljanja in besede